

Circulaire inzake de werkwijze in uitleveringszaken

Circulaire: van de Minister van Justitie aan het College van procureurs-generaal inzake de werkwijze in uitleveringszaken

Inwerkingtreding: 1 november 2001

Aard: bekendmaking van beleid; informatie

Juridische achtergrond:

Uitleveringswet

Geldigheidsduur: vier jaar, gerekend vanaf de datum van inwerkingtreding

Circulaire procesbeschrijving uitleveringszaken

1. Behandeling van verzoeken tot voorlopige aanhouding

Een verzoek tot voorlopige aanhouding kan op verschillende wijzen worden ontvangen. Op basis van het Europees Uitleveringsverdrag (hierna: EUV) zal meestal de Dienst Internationale Netwerken van het KLPD (hierna: DIN) rechtstreeks uit het buitenland via Interpol of SIS een verzoek tot voorlopige aanhouding ontvangen. DIN draagt er zorg voor dat zo spoedig mogelijk het betreffende arrondissementsparket van het verzoek tot voorlopige aanhouding op de hoogte wordt gesteld. Als het gaat om een opgeëiste persoon wiens verblijfplaats bekend is, beziet het arrondissementsparket binnen drie dagen na ontvangst van het verzoek tot voorlopige aanhouding in hoeverre voorlopige aanhouding is geïndiceerd en laat het de opgeëiste persoon indien nodig nationaal ter opsporing en aanhouding (OA) signaleren.

Indien volgens het toepasselijk verdrag het verzoek tot voorlopige aanhouding via het Ministerie van Justitie dient te worden ontvangen, zendt de Directie Internationaal Strafrechtelijke Aangelegenheden en Drugsbeleid/Bureau Internationale Rechtshulp in Strafzaken (hierna: DISAD/BIRS) het verzoek door aan het betreffende arrondissementsparket. De officier van justitie welke beziet in hoeverre voorlopige aanhouding is geïndiceerd en laat de opgeëiste persoon indien nodig nationaal ter opsporing en aanhouding (OA) signa-

leren. Omdat het mogelijk is dat een dergelijk verzoek tot voorlopige aanhouding eveneens door DIN is ontvangen, verdient het aanbeveling dat het arrondissementsparket altijd ook even contact met DIN opneemt om de afhandeling van het verzoek af te stemmen.

In het geval het verzoek een vreemdeling betreft, vraagt de politie na aanhouding van de opgeëiste persoon bij de betreffende gemeente de GBA-gegevens van de opgeëiste persoon op en, indien blijkt dat deze niet de Nederlandse nationaliteit heeft, bij de Vreemdelingendienst informatie over diens vreemdelingrechtelijke positie. Deze informatie dient de politie vervolgens door te geven aan het openbaar ministerie (hierna: OM). Het OM geeft deze informatie weer door aan DISAD/BIRS, zodat het Ministerie van Justitie reeds in dit stadium hiervan op de hoogte is en er – zo nodig – bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) nadere inlichtingen over de verblijfsstatus van de opgeëiste persoon kunnen worden opgevraagd. Wanneer het verzoek tot voorlopige aanhouding is gebaseerd op het EUV en de opgeëiste persoon een geldige verblijfstitel heeft die niet komt te vervallen ten gevolge van een veroordeling in het buitenland en Nederland rechtsmacht heeft, dient de verzoekende staat te garanderen dat de opgeëiste persoon zijn straf in Nederland mag ondergaan onder toepassing van de omzettingprocedure¹.

2. Voorgeleiding en (schorsing) bevel bewaring

Uiterlijk drie werkdagen na aanhouding van de opgeëiste persoon vordert de officier van justitie diens inbewaringstelling. Hierbij houdt hij rekening met de termijn van voorlopige aanhouding van het toepasselijk verdrag. Wanneer het verzoek tot voorlopige aanhouding is gebaseerd op het EUV dient een bewaring van 20 dagen te worden gevorderd, indien het verzoek bijvoorbeeld is gebaseerd op het bilateraal uitleveringsverdrag

met de Verenigde Staten dient een bewaring van 60 dagen te worden gevorderd. Uiterlijk de dag nadat een bevel bewaring is verleend, bericht het OM binnen 24 uur DIN en DISAD/BIRS over het – al dan niet onmiddellijk geschorste – bevel bewaring. DIN stelt de verzoekende Staat via Interpol op de hoogte en bericht op welke datum het originele uitleveringsverzoek dient te zijn ontvangen. Gelet op het per 1 oktober 2000 gewijzigde artikel 56 van de Uitleveringswet (hierna: Uw) dient de officier van justitie naast inbewaringstelling te allen tijde subsidiair – voor het geval de rechter-commissaris de bewaring niet opportuun acht – een bevel bewaring te vorderen dat onder voorwaarden wordt geschorst. De rechtbank zal vervolgens voordat het onderzoek ter zitting wordt gesloten het geschorste bevel bewaring kunnen omzetten in een geschorst bevel gevangenhouding (artikel 27 lid 2 Uw). Ofschoon de rechtbank gehouden is hierover ambtshalve te beslissen, is het raadzaam als de officier van justitie zekerheidshalve bij de rechtbank om een (geschorst) bevel gevangenhouding verzoekt. Indien er geen bevel bewaring is verleend zal om een (geschorst) bevel gevangenneeming (artikel 27 lid 1 Uw) worden verzocht. Een geschorste detentietitel herleeft op het moment dat de officier van justitie kennis neemt van de beschikking van de Minister van Justitie (DISAD/BIRS) waarbij de uitlevering is toegestaan.

Als de bewaring op last van de rechter-commissaris (voorwaardelijk) wordt geschorst, dan dient de officier van justitie DIN hieromtrent te informeren, zodat de signalering kan worden gewijzigd in een signalering ter fine van de opsporing verblijfplaats van de opgeëiste persoon. De signalering van een opgeëiste persoon die de beslissing op het uitleveringsverzoek op vrije voeten mag afwachten, dient immers voor Nederland te worden gemarkeerd, om tussentijdse aanhouding te voorkomen.

3. Verkorte procedure

De officier van justitie dient de opgeëiste persoon reeds bij de vooropleiding te wijzen op de mogelijkheid om door middel van de verkorte procedure te worden uitgeleverd.

Uiterlijk de dag voorafgaande aan de behandeling van het uitleveringsverzoek ter terechtzitting kan de opgeëiste persoon ten overstaan van een rechter-commissaris instemmen met uitlevering via de verkorte procedure.² Door instemming met de onmiddellijke uitlevering blijft een behandeling door de rechtbank en de Minister van Justitie achterwege; de beslissing tot uitlevering wordt genomen door de officier van justitie. De officier van justitie kan – zonder het officiële uitleveringsverzoek af te wachten – beslissen tot uitlevering op basis van het verzoek (telex/fax) tot voorlopige aanhouding (artikel 41 lid 1 Uw).

Na de verklaring van de opgeëiste persoon kan hij nog maximaal 20 dagen gedetineerd blijven (artikel 44 lid 1 Uw), tenzij deze termijn door de rechtbank in verband met bijzondere omstandigheden wordt verlengd. De feitelijke uitlevering moet derhalve in beginsel binnen 20 dagen plaatsvinden. Het BUV noemt een termijn van ten hoogste 18 dagen.

4. Ontvangst uitleveringsverzoek

Na ontvangst van het originele uitleveringsverzoek controleert DISAD/BIRS dit op volledigheid en vraagt zo nodig aanvullende informatie op. Zo vroeg mogelijk zal bijvoorbeeld dienen te worden uitgezocht of de opgeëiste persoon de Nederlandse nationaliteit heeft dan wel een in de Nederlandse samenleving geïntegreerde vreemdeling is, en dus terugkeergaranties (zie hiervoor onder 1.) nodig zijn. Indien dat het geval is, zullen deze garanties meteen worden opgevraagd om later in de procedure tijd te besparen.

Het originele verzoek wordt door DISAD/BIRS uiterlijk een werkdag na ontvangst naar het OM gezonden.

5. Behandeling door de rechtbank en uitspraak

Uiterlijk drie werkdagen na ontvangst van het uitleveringsverzoek beveelt de

officier van justitie de voortzetting van de vrijheidsbeneming tot het tijdstip waarop de rechtbank over de gevangenhouding beslist (artikel 22 Uw) en vordert de officier dat de rechtbank het verzoek in behandeling zal nemen (artikel 23 Uw). Indien de rechtbank de zaak aanhoudt omdat naar haar oordeel aanvullende informatie nodig is, informeert het OM DISAD/BIRS hierover binnen vijf werkdagen. Indien een verdrag daarin voorziet³ kan de officier van justitie in spoedeisende gevallen, als de overgelegde stukken niet voldoen aan de vereisten van artikel 18 Uw of het toepasselijke verdrag, binnen een door hem gestelde termijn de verzoekende staat gelegenheid bieden tot aanvulling of verbetering (artikel 19 Uw).⁴

Artikel 30, tweede lid Uw schrijft voor dat de rechtbank onverwijld een gewaarmerkt afschrift van haar uitspraak aan de Minister zendt. Los van deze verantwoordelijkheid van de rechtbank dient zekerheidshalve ook het OM binnen vijf werkdagen na de uitspraak DISAD/BIRS over deze uitspraak te informeren. Bij een ontoelaatbaarverklaring wordt in onderling overleg bezien of cassatieberoep moet worden ingesteld. Daarbij dient erop te worden gelet dat tijdig (conform artikel 31, vierde lid Uw) de middelen van cassatie worden ingediend.

DISAD/BIRS beoordeelt of de uitspraak, dan wel het advies, aspecten bevatten die voor het nemen van de latere beschikking van belang zijn en vergaart reeds voor zover mogelijk direct de noodzakelijke informatie. Zo wordt een beroep op de zogeheten hardheidsclausule doorgaans al ten overstaan van de rechtbank gedaan. DISAD/BIRS beziet reeds nadat de rechtbank uitspraak heeft gedaan of er dan al een noodzaak is om een medisch of psychiatrisch advies op te vragen.

6. Cassatieberoep

Binnen vijf werkdagen na afloop van de cassatietermijn (veertien dagen na de uitspraak) informeert het OM bij de griffie of beroep in cassatie is ingesteld en bericht het DISAD/BIRS. Indien geen cassatie is ingesteld en het dossier tien werkdagen na afloop van de cassatietermijn niet bij

DISAD/BIRS is ontvangen, verzoekt DISAD/BIRS het OM met de griffie van de rechtbank in contact te treden opdat het dossier per omgaande naar DISAD/BIRS wordt gezonden.

Indien wel cassatieberoep is ingesteld, verifieert het OM of het dossier door de griffie naar de Hoge Raad is gestuurd. Het OM bericht vervolgens DISAD/BIRS, dat de verzoekende staat inlicht. Indien eerder blijkt dat cassatie is ingesteld, bericht het OM DISAD/BIRS binnen vijf werkdagen na kennisname.

7. De beslissing van de Minister op het verzoek

Uiterlijk 45 dagen na de ontvangst van het laatste stuk dat bij het nemen van de beslissing op het uitleveringsverzoek moet worden betrokken (dit kan het procesdossier of een advies zijn), zal door DISAD/BIRS de uitleveringsbeschikking worden geslagen en doorgezonden naar het OM. Indien de opgeëiste persoon gedetineerd is, geldt een termijn van twee weken waarbinnen de beschikking moet worden geslagen.

8. De uitvoering van de beschikking van de Minister

Het OM begint uiterlijk twee weken na ontvangst van de beschikking van DISAD/BIRS met de uitvoering daarvan. Dit begin van uitvoering bestaat uit het betekenen van de beschikking aan de opgeëiste persoon. Hierbij moeten drie situaties worden onderscheiden:

1. De opgeëiste persoon bevindt zich in uitleveringsdetentie

In dat geval wordt de beschikking hem in handen gesteld in het Huis van Bewaring of de Penitentiaire Inrichting waar hij zich bevindt. Het OM zorgt voor tijdige verlenging van de detentie (artikel 38, derde lid, onder d Uw⁵).

2. Tegen de opgeëiste persoon is een bevel bewaring of gevangenneming verleend, maar dit bevel is (onder voorwaarden) geschorst

Bij deze categorie opgeëiste personen die niet zijn gedetineerd, is artikel 56 Uw⁶ van belang. Op grond van dit artikel herleeft een geschorst bevel tot vrijheidsbeneming van rechtswege

zodra de officier van justitie in kennis is gesteld van de beslissing van de Minister waarbij de uitlevering is toegestaan. Dit betekent dat een opgeëiste persoon niet meer in de gelegenheid zal worden gesteld zichzelf te melden, maar steeds onmiddellijk dient te worden aangehouden.⁷ Slechts in uitzonderlijke situaties kan hiervan worden afgeweken; de officier van justitie zal in deze gevallen contact opnemen met DISAD/BIRS.

3. De opgeëiste persoon bevindt zich niet in uitleveringsdetentie; evenmin is er sprake van een geschorst bevel
Voor de feitelijke uitlevering van deze categorie – overigens een minderheid van alle uitleveringszaken – is artikel 40 Uw gewijzigd⁸. De verzoekende staat wordt door het OM op de dag van aanhouding van de opgeëiste persoon via DIN van de aanhouding in kennis gesteld, opdat deze meteen de noodzakelijke vluchten kan boeken voor de opsporingsambtenaren die de opgeëiste persoon komen ophalen. Bij de kennisgeving van aanhouding geeft het OM aan dat de opgeëiste persoon binnen zes dagen moet worden opgehaald. Voor zover dit niet haalbaar is, zal – door de verzoekende staat – in elk geval binnen zes dagen uitsluitel moeten worden gegeven over de termijn waarop een overlevering wel kan worden gerealiseerd. Hiertoe is van belang dat de detentie slechts door de rechtbank kan worden verlengd, en wel wanneer de uitlevering door bijzondere omstandigheden niet binnen de termijn van 6 dagen heeft kunnen plaatsvinden. In zowel de onder 2 en 3 omschreven situaties zal de betekening van de beschikking aan de politie moeten worden opgedragen, aangezien de opgeëiste persoon direct bij betekening dient te worden aangehouden. Daarnaast moet de nationale signalering van de opgeëiste persoon (als de detentie geschorst was) worden omgezet van ‘opsporen verblijfplaats’ naar ‘opsporing en aanhouding ter fine van uitlevering’.
Indien de advocaat van de opgeëiste persoon zich schriftelijk tot de Minister heeft gewend, zendt DISAD/BIRS aan de officier van justitie een extra afschrift van de beschikking, opdat de officier van justitie onverwijld na aanhouding van de opgeëiste persoon de advocaat van

de beschikking in kennis kan stellen. In zijn aanbiedingsbrief deelt de Minister de raadsman mee dat de opgeëiste persoon in beginsel binnen zes dagen nadat hij is aangehouden, zal worden uitgeleverd.

9. Kort geding

DISAD/BIRS informeert het OM telefonisch zodra een advocaat zijn voornemen kenbaar heeft gemaakt een kort geding aanhangig te maken en DISAD/BIRS heeft toegezegd dat de opgeëiste persoon de uitkomst daarvan in eerste aanleg in Nederland mag afwachten. De opgeëiste persoon dient de uitkomst van een kort geding in detentie af te wachten. Indien er een kort geding is ingesteld, bericht het OM het buitenland door tussenkomst van DIN over het uitstel van de feitelijke uitlevering.

10. Feitelijke uitlevering

Indien er geen kort geding is ingesteld of indien een vordering in kort geding om de uitlevering te verbieden is afgewezen, spant het OM zich in om met de verzoekende staat een uitlevering binnen zes dagen nadat de beschikking is betekend, te hebben gerealiseerd (zulks in aansluiting op artikel 40 Uw). De uitlevering dient in elk geval binnen twee weken na betekening van de beschikking te worden geëffectueerd indien het een EU-land betreft, en uiterlijk binnen een maand bij een uitlevering aan een buiten de EU gelegen land. Binnen twee weken na de feitelijke uitlevering stuurt het OM een afloopbericht met daarin de datum van de feitelijke uitlevering en de duur van de in Nederland ondergane uitleveringsdetentie naar DISAD/BIRS.

¹ De Nederlandse verklaring met betrekking tot geïntegreerde vreemdelingen bij artikel 6 en 21 van het Europees Uitleveringsverdrag houdt in dat een Nederlander alleen mag worden uitgeleverd ten behoeve van de vervolging wanneer door de verzoekende staat voldoende is gewaarborgd dat de opgeëiste persoon, zo hij terzake van de feiten waarvoor de uitlevering wordt verzocht, in de verzoekende staat tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt veroordeeld, hij deze straf in Nederland zal mogen ondergaan. Voor wat betreft de toepassing van deze verklaring worden in de Nederlandse samenleving gewortelde vreemdelingen met Nederlanders gelijkgesteld, indien de vreemdeling wiens uitlevering wordt verzocht in Nederland strafrechtelijk kan worden vervolgd voor de feiten waarvoor de uitlevering is gevraagd en de vreemdeling als gevolg van de straf of maatregel, opgelegd wegens de feiten waarvoor de uitlevering is gevraagd, zijn recht op verblijf in Nederland naar verwachting niet zal verliezen. Hierbij zij verwezen

naar het Verdrag inzake de overbrenging van gevangene personen van 21 maart 1983. Daarnaast dient de verzoekende Staat, sinds een uitspraak van de Hoge Raad der Nederlanden van 31 maart 1995, te garanderen dat de aan betrokkene op te leggen straf via de in artikel 11 van vermeld verdrag beschreven omzettingprocedure zal kunnen worden aangepast. Beide garanties dient de verzoekende Staat vóór de feitelijke uitlevering te verspreken.

² Indien uitlevering geschiedt aan een land dat de Overeenkomst aangaande de verkorte procedure tot uitlevering tussen de Lid-Staten van de Europese Unie voorlopig toepast (Nederland, Oostenrijk, de Bondsrepubliek Duitsland, Denemarken, Spanje, Zweden, Finland en Luxemburg) kan de opgeëiste persoon een eenmaal gegeven instemming niet intrekken.

³ Het verdrag dat hierin voorziet is de Overeenkomst betreffende uitlevering tussen de Lid-Staten van de Europese Unie (Trb. 1996, nr. 304). Dit verdrag wordt voorlopig alleen toegepast door de Bondsrepubliek Duitsland, Denemarken, Spanje, Finland, Portugal, België, Luxemburg, Oostenrijk, Zweden en Nederland.

⁴ Dit laat onverlet dat de officier van justitie het ministerie van justitie kan consulteren over bijvoorbeeld de inkleding van een verzoek. Ook kan nog steeds door de Minister het verzoek tot aanvullende inlichtingen worden gedaan.

⁵ De uitlevering is inmiddels wel toegestaan, maar heeft nog niet kunnen plaatsvinden.

⁶ Artikel 56 luidt: ‘In gevallen waarin krachtens deze wet een beslissing omtrent de vrijheidsbeneming kan of moet worden genomen, kan worden bevolen dat die vrijheidsbeneming voorwaardelijk wordt opgeschort of geschorst totdat de officier van Justitie overeenkomstig artikel 36 in kennis is gesteld van de beslissing van Onze Minister waarbij de uitlevering is toegestaan. De te stellen voorwaarden mogen alleen strekken ter voorkoming van vlucht.’

⁷ De Memorie van Toelichting (Tweede Kamer 1998-1999, 26 697, nr. 3, pagina 23) zegt over artikel 56: Het eerste lid van artikel 56 voorziet in de mogelijkheid tot voorwaardelijke opschorting of schorsing van de uitleveringsdetentie, waarbij de te stellen voorwaarden alleen mogen strekken ter voorkoming van vlucht.

De ervaring leert dat deze bepaling met name wordt toegepast in het geval de opgeëiste persoon hier te lande een vaste woon- of verblijfplaats heeft. Tegelijkertijd is gebleken dat ook deze personen van hun vrijheid gebruik maken om zich na ommekomst van de uitleveringsprocedure aan de feitelijke overlevering te onttrekken. In de praktijk is gebleken dat het opheffen van een dergelijke schorsing of opschorting niet het gewenste resultaat heeft, omdat de vordering pas kan worden ingesteld indien blijkt dat de opgeëiste persoon zich niet meer houdt aan de gestelde voorwaarden, zijnde voorwaarden ter voorkoming van vlucht. Aan het doel van de uitlevering, het ter beschikking stellen van de opgeëiste persoon aan het verzoekende land, is het voortduren van een schorsing of opschorting van de uitleveringsdetentie, nadat de Minister op het uitleveringsverzoek heeft beslist, eigenlijk tegenstrijdig. Het risico dat de opgeëiste persoon zich aan zijn uitlevering zal onttrekken, neemt immers aanzienlijk toe nadat hij kennis heeft gekregen van een positieve beslissing op het uitleveringsverzoek. In plaats van de officier van justitie die belast wordt met de uitvoering van de uitleveringsbeslissing langer een vordering tot opheffing van de schorsing of de opschorting van de uitleveringsdetentie te laten instellen, wordt voorgesteld de opheffing of schorsing van rechtswege te laten eindigen. Daardoor wordt het bevel bewaring of gevangenhouding voor tenuitvoerlegging vatbaar en krijgt de officier van justitie automatisch een titel om de opgeëiste persoon in uitleveringsdetentie te nemen. Het meest aangewezen moment is dat, waarop de officier van justitie door de Minister in kennis is gesteld van zijn beslissing tot uitlevering. Hij is de eerste die de uitleveringsbeslissing ontvangt en kan alsdan onmiddellijk maatregelen nemen om de opgeëiste persoon te detineren, zodat deze na kennisgeving van de beslissing zich niet meer aan de uitlevering kan proberen te onttrekken.

⁸ Lid 1: 'Indien zulks voor de toepassing van artikel 39, eerste of derde lid, noodzakelijk is, wordt de opgeëiste persoon op bevel van de daartoe door onze Minister aangeschreven officier van justitie aangehouden voor ten hoogste drie dagen. Indien de uitlevering niet binnen de termijn van drie dagen heeft kunnen plaatsvinden, kan het bevel tot aanhouding door de officier van justitie eenmaal voor ten hoogste drie dagen worden verlengd.

Lid 2: 'Na verlenging van de in het eerste lid bedoelde termijn door de officier van justitie, kan deze uitsluitend op vordering van de officier van justitie door de rechtbank worden verlengd. Artikel 38, eerste en tweede lid is van overeenkomstige toepassing.'

Lid 3: 'Een verlenging als bedoeld in het tweede lid kan alleen geschieden wanneer de uitlevering door bijzondere omstandigheden niet binnen de termijn van 6 dagen heeft kunnen plaatsvinden.'